

LAGERLÖF SELMA

KUNGAHÄLLAN
KUNINGATTARIA YNNÄ
MUITA KERTOMUKSIA

Selma Lagerlöf

**Kungahällan kuningattaria
ynnä muita kertomuksia**

«Public Domain»

Lagerlöf S.

Kungahällan kuningattaria ynnä muita kertomuksia / S. Lagerlöf —
«Public Domain»,

Содержание

SUUREN KUNGAHÄLLAN PAIKALLA	5
METSÄN KUNINGATAR	7
SIGRID STORRÅDA	13
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Selma Lagerlöf

Kungahällan kuningattaria / ynnä muita kertomuksia

SUUREN KUNGAHÄLLAN PAIKALLA

Jos matkamies, joka on kuullut kerrottavan vanhasta Kungahällan kaupungista, osuu sen muinaiselle paikalle Nordre-joen varrelle, hän aivan varmaan kummastuu suuresti. Hän ihmettelee, ovatko kirkot ja linnat voineet hävitä olemattomiin kuin sulava lumi vai onko maa ne niellyt. Hän on joutunut paikalle, jossa muinoin kohosi mahtava kaupunki, mutta ei näe ainoakaan katuja, ei laivasiltaa. Hän ei löydä raunioita eikä palaneiden talojen jätteitä, vaan näkee ainoastaan herraskartanon, jota ympäröivät vihreät puut ja punaiset ladot. Hän näkee vain avaria niittyjä ja viljavainioita, joihin aura vuodesta vuoteen viiltää vakojaan, rakennusten perusmuurien enempää kuin pihakiviyksenkään missään estämättä.

Mahdollisesti vieras ensin laskeutuu joen rantaan. Noita suuria laivoja, jotka purjehtivat Itämeren-satamiin ja kaukaiseen Espanjaan, hän ei tosin odota löytävänsä, mutta joitakin vanhojen laivaveistämöiden, isojen venetalaiden ja siltojen jäännöksiä toivoo sentään näkevänsä. Hän luulee löytävänsä sellaisen suuren uunin, joissa keitettiin suolaa, tahtoo nähdä satamaan johtaneen kadun kivityksen. Hän tiedustelee Saksansiltaa ja Ruotsinsiltaa, haluaa nähdä Itkijättäriensillan, jossa Kungahällan naiset heittivät hyvästit miehilleen ja pojilleen näiden lähtiessä pitkille retkille. Mutta päästyään joenrantaan ei matkailija näe muuta kuin aaltoilevan ruo'ikon. Hän näkee lauttauspaikkaan vievän kuoppaisen ajotien, muutamia kiikkeriä veneitä ja pienen, litteän lautan, jolla maalaisvankkureita kuljetetaan Hisingenin puolelle. Mutta ainoakaan suurta alusta ei näy pyrkimässä hiljalleen jokea ylös, ei edes tummaa laivanrunkoa pohjassa lahoamassa.

Kun matkamies ei joenrannasta löydä mitään erikoista, hän ehkä koettaa ottaa selkoa kuuluisasta Luostarikummusta. Hän ehkä tahtois nähdä sitä ennen muinoin ympäröineiden vallipaalujen ja vallien jätteitä. Hän ehkä tahtoo nähdä korkean linnan ja pitkät luostarirakennukset. Hän tuumii, että ainakin joitakin sirpaleita pitäisi olla jäljellä ihanasta Ristikirkosta, jossa säilytettiin Jerusalemissa tuotua ihmeitekevää ristiä. Hän ajattelee lukemattomia muistomerkkejä, joita toisia muinaisajan kaupunkeja kattavat pyhät kummut ovat peittonaan, ja sydän alkaa sykkiä iloisesta odotuksesta. Mutta tullessaan vanhalle kukkulalle, joka kohoa yli vainioiden, hän ei tapaa siellä mitään muuta kuin muutamia humisevia puita. Hän ei löydä muureja, torneja eikä rakennusten päätyjä, joihin on puhkaistu suippokaari-ikkunoita. Puiden siimeksessä näkyy puutarhasohvia ja tuoleja, mutta ei pylväikköjen somistamia luostarinpihoja, ei ainoakaan kauniiksi kirjailtua hautakiveä.

No niin. Kun vieras ei täältäkään löydä mitään, hän rupeaa ehkä etsimään vanhaa kuninkaankartanoa. Hän ajattelee varmaan niitä suuria saleja, joista Kungahällä oli saanut nimensä. Ehkä olisi kuitenkin säilynyt joitakin jätteitä kyynäränpaksuisista seinähirsistä tai Norjan kuninkaiden pitopaikkanaan käyttämän laajan suojan alla sijainneista syivistä kellareista. Hän ajattelee kuninkaankartanon tasaista vihreää pihamaata, missä kuninkaat opettivat hopeakenkäisiä nuoria varsoja ja kuningattaret lypsivät kultasarvisia lehmiä. Hänen mieleensä johtuu korkea neitsytkammio, panimo isoine kattiloineen, paistintupa, missä kerrallaan lyötiin pataan härän puolikas ja vartaaseen kokonainen sika. Hän ajattelee orjainasuntoa, haukkahäkkiä ja ruoka-aittaa, kaikkia vanhuuttaan sammaltuneita, lohikäärmeenpäillä koristettuja rakennuksia, jotka tiheänä rykelmänä ympäröivät kartanoa. Niin monista rakennuksista täytyy toki jotakin olla jäljellä, hän ajattelee itsekseen.

Mutta kun muukalainen kyselee vanhaa kuninkaankartanoa, hänet opastetaan herraskartanoon, jossa on lasikuisti ja talvipuutarha. Vanha kunniaistuin on kadonnut, samoin kaikki hopealla silatut juomasarvet ja häränahalla päällystetyt kilvet. Hänelle ei voida näyttää edes tiheää lyhyttä nurmea kasvavaa, sileää pihamaata, jossa oli kapeita mustaan multaantallattuja käytäviä. Hän näkee hyötymansikkamaita ja ruusuistutuksia, iloisia pienokaisia ja nuoria tyttöjä leikkimässä omena- ja päärynäpuiden siimeksessä. Mutta hän ei näe painiskelevia uroita eikä sulkapalloja lyöviä ritareita.

Matkamies ehkä kyselee toritammea, jonka alla kuninkaat istuivat kärejä ja jonka katveeseen oli pystytetty kaksitoista tuomarinkiveä. Tai sitä pitkää katuja, jota väitettiin peninkulman pituiseksi. Tai rikkaiden kauppiaiden kartanoita, joita erottivat toisistaan pimeät kujat ja joilla oli omat siltansa ja venetalaansa joenrannassa. Tai torin varrella kohoavaa Mariankirkkoa, missä merenkävijät uhrasivat pieniä takiloituja laivoja ja murheen raskauttavat pieniä hopeasydämiä.

Mutta hänelle ei ole mitään näytettävää. Lehmät ja lampaat käyvät laitumella samoilla paikoilla, missä tuo pitkä katu muinoin kulki. Torin kohdalla kasvaa ruista ja kauraa, ja talleja ja navetoita kohoaa niillä tienoin, missä markkinäväki muinoin tungskeleli houkuttelevien kauppakojujen ympärillä.

Kaikki tämä tekee vieraan matkamiehen aivan varmaan murheelliseksi. Eikö siis yhtään mitään ole jäljellä? kysyy hän kai; eikö minulle siis ole mitään näytettävää?

Ja ehkä hän luulee, että häntä on petetty. Hän sanoo varmaan, ettei suuri Kungahälla ole voinut sijaita tällä paikalla. Sen paikan on täytynyt olla jossakin muualla.

Silloin vieras on vietävä joenrantaan, hänelle on näytettävä kömpelösti hakattu kivilohkare ja raaputettava pois hopeanharmaa sammal, niin että hän voi nähdä muutamia kiveen piirrettyjä kuvioita.

Hän ei ymmärrä, mitä ne esittävät; ne tuntuvat yhtä käsittämättömiltä kuin kuun tummat laikut. Mutta hänelle pitää vakuuttaa niiden esittävän laivaa ja hirveä ja että ne on ennen muinoin kaiverrettu kiveen kaupungin ensimmäisen perustamisen muistoksi.

Ja kun hän ei yhä vielä ymmärrä, hänelle on kerrottava, mitä tuo kivikirjoitus esittää.

METSÄN KUNINGATAR

Marcus Antonius Poppius oli arvossapidetty roomalainen kauppias. Hän kävi kauppaa kaukaisissa maissa ja lähetti Ostian satamasta hyvin varustettuja kolmisoutulaivoja Espanjaan ja Britanniaan, jopa Germanian pohjoisrannikolle saakka. Onni suosi häntä, ja hän kokosi suunnattomia rikkauksia, jotka hän ilomielin ajatteli jättävänsä perinnöksi ainoalle pojalleen. Mutta valitettavasti ei tämä poika ollut perinyt isänsä kuntoa. Voi! Koko maailmahan sen tietää. Rikkaan miehen ainoa poika! Tarvitseeko mainita enempää? Aina sama juttu.

Saattaisi uskoa jumalien antavan rikkaille miehille pojiksi tuollaisia inhottavia laiskureita, veltoja, raukeita houkkioita osoittaakseen ihmisille, miten äärettömän mieletöntä rikkauksien kokoaminen on. Milloin ihmisten silmät aukeavat? Milloin he alkavat ottaa varteen jumalien opetuksia?

Nuori Silvius Antonius Poppius oli parinkymmenen ikäisenä ehtinyt maistaa elämän kaikkia nautintoja. Hän uskotteli mielellään olevansa niihin kaikkiin kyllästynyt, mutta siitä huolimatta ei saattanut huomata hänen vähänkään laimeammin etsivän niitä. Päinvastoin; hän joutui aivan epätoivoon, kun itsepäinen, merkillinen kova onni, joka yht'äkkiä alkoi vainota häntä, rupesi häiritsemään hänen huvielämänsä. Hänen numidialaiset hevosensa rampautuivat päivää ennen vuoden suurimpia kilpa-ajoja, luvattomat rakkaussuhteet tulivat ilmi, taitavin ruoanlaittaja kuoli suokuumeeseen. Siinä oli jo aihetta liiaksikin murtamaan mielenlujuutta, joka ei ollut terästynyt vaivoissa ja ponnistuksissa. Nuori Poppius tunsu itsensä niin onnettomaksi, että päätti lopettaa päivänsä. Hän tuumi, ettei voisi paremmin paeta niitä vastoinikäymisen jumalia, jotka häntä vainosivat ja tekivät elämän kärsimykseksi ja kidutukseksi.

Voihan ymmärtää onnetonta, joka tekee itsemurhan päästäkseen pakoon ihmisten vainoa, mutta ainoastaan Silvius Antoniuksen kaltainen houkkio saattoi ajatella sellaista keinoa paetakseen jumalia. Se johtaa mieleen kuuluisan kertomuksen miehestä, joka juoksi leijonaa pakoon ja loikkasi suoraan sen ammottavaan kitaan.

Nuori Poppius oli aivan liian vento mies valitakseen verisen kuolintavan. Ei tuntunut liioin miellyttävältä ottaa tuskia tuottavaa myrkkyä. Tarkoin asiaa harkittuaan hän päätti vaipua lempeään kuolemaan aaltojen helmaan. Mutta mennessään Tiberin rantaan hukuttautumisaikeissa hän ei saattanutkaan jättää ruumistaan joen likaisen, raskaana vyöryvän veden vellottavaksi. Kauan hän epäröi tuijottaen virtaan. Silloin hän joutui virtojen yllä uinuvana leijuvan tenhovoiman lumoihin. Hän tunsu tuollaista suurta, pyhää kaipausta, joka elähdyttää noita luonnon rauhattomia vaeltajia, ja hän halusi nähdä meren.

»Tahdon kuolla sinikirkkaaseen mereen, joka pohjaan saakka kimaltelee päivän kullassa», virkkoi Antonius itsekseen. »Ruumiini levätköön punakorallivuoteella. Niiden vaahtokuohujen, jotka nostatan vaipuessani syvyyksiin, tulee olla lumivalkeita ja raikkaita, ei sen noensekaisen kuohun kaltaista, jota kelluu jokivarsilla.»

Hän riensi heti kotiin, käski valjastaa hevoset ja ajaa karautti Ostiaan. Hän tiesi yhden isänsä laivoista olevan satamassa lähtövalmiina. Nuori Poppius hoputti juoksijansa täyteen laukkaan ja ehti kuin ehtikin alukseen juuri sen ankkuria nostettaessa. Helppo käsittää, ettei hän katsonut tarpeellisiksi matkatavaroita eikä muita varustuksia. Hän ei edes huolinnut kysyä laivurilta, minne kulku oli aikomus suunnata. Matkahan kävi joka tapauksessa merelle; se riitti. Ei kestänyt kauan, ennen kuin nuoren itsemurhaajan toivo toteutui. Kolmisoutu oli jättänyt taakseen Tiberin suun, Välimeri avautui Silvius Antoniuksen silmien eteen sinisenä, vaahtovälkkeisenä ja auringonkimalteisenä. Se sai Antoniuksen uskomaan todeksi sen runoilijoiden väitteen, että vellova vesi on vain ohut verho, joka kätkee taakseen kaikkein ihanimman maailman. Hänen täytyi uskoa heidän sanojaan, että se, joka rohkeasti tunkeutuu läpi vesivaipan, oitis päätyy merenjumalan helmilinnaan. Nuori mies onnitteli mielessään itseään, kun oli valinnut tämän kuolintavan. Oikeastaan sitä ei voinut sanoa kuolintavaksi; oli mahdoton uskoa

tuon kauniin veden voivan surmata. Se oli ainoastaan oikotie toiseen maailmaan, jonka nautinnot eivät olleet pettäviä eivätkä jättäneet jälkeensä vain raukeutta ja tympeytymistä.

Hän saattoi vain vaivoin hillitä kiihkoaan. Mutta hänen ympärillään kuhisi laivan kansi täynnä merimiehiä. SilviuS AntoniuS käsitti, että jos hän nyt hyppää mereen, lorun loppuna on yksinkertaisesti, että hänen isänsä ravakat merimiehet hyppäävät perässä veteen ja pelastavat hänet.

Samassa tuli laivuri, kun purjeet oli nostettu ja soutajat päässeet kunnolla vauhtiin, nuorta miestä erittäin kohteliaasti puhuttelemaan.

»Aiot siis, SilviuS, seurata mukanani Germaniaan? Tämä on minulle suuri kunnia.»

Nuori PoppiuS muisti samassa, ettei tämä mies ollut milloinkaan palannut matkoiltaan tuomatta hänelle lahjaksi jotakin merkillistä esinettä niistä barbaarimaista, joissa oli käynyt. Laivuri oli antanut hänelle puupalikoita, joilla villit osasivat tehdä tulen, suuria häränsarvia, joita he käyttivät juomapikareina, sekä karhunhampaista tehdyn kaulanauhan, joka oli ollut suuren päällikön arvomerkinä.

Kunnon miehen kasvot aivan säteilivät hänen saadessaan herransa pojan alukseensa. Hän piti sitä uutena todistuksena vanhan Poppiuksen viisaudesta, että tämä lähetti poikansa kaukaisiin maihin eikä enää sallinut nuorukaisen vetelehtiä joutilaiden roomalaishulttioiden parissa oppimassa pelkkää velttoutta ja laiskuutta.

Nuori PoppiuS antoi laivurin olla harhaluulossaan. Hän pelkäsi tämän heti kääntyvän takaisin, jos hän olisi ilmaissut aikeensa.

»Totisesti, GalenuS», sanoi hän, »seuraisin mukanasi kernaasti tälle matkalle, mutta pelkään, että minun täytyy pyytää sinua laskemaan minut maihin Bajæessa. Tein päätökseni liian äkkiä. Näethän, ettei minulla ole matkavarustuksia eikä rahaa.»

Mutta GalenuS vakuutti nuorukaiselle, ettei tämän tarvinnut silti luopua matkasta; se asia oli helposti autettavissa. Hänhän oli oman isänsä hyvinvarustetussa laivassa. Ei häneltä puuttuisi lämpimiä turkiksilla sisustettuja vaatteita, jos ilma kävisi koleaksi, ei kevyitä, syyrialaisista kankaista valmistettuja pukuja, jollaisia merimiehet käyttivät kauniilla ilmoilla luoviessaan ystävällisissä saaristoissa.

Ostiasta lähdöstä oli kulunut kolmisen kuukautta, kun Galenuksen laiva sousti kallioiseen, kariseen saaristoon. Ei laivuri itse enempää kuin kukaan miehistäkään ollut oikein selvillä siitä, missä oltiin, mutta olivat kuitenkin iloissaan, kun hetkeksi oli päästy suojaan meren aavalla riehuvilta myrskyiltä.

Olisi todella voinut uskoa SilviuS Antoniuksen olevan oikeassa väittäessään, että joku jumaluus vainosi häntä. Yksikään laivaväestä ei muistanut kuunaan olleensa tällaisella matkalla. Kovaonniset merimiehet puhelivat keskenään, etteivät he satamasta lähdön jälkeen olleet nähneet kahta kaunista päivää. Myrskynnyt oli taukoamatta. Heidän oli täytynyt kestää sanomattomia kärsimyksiä. Nälän ja janon kiusaamina oli täytynyt upiupuneina ja unen puutteesta melkein sairaina hoidella airoja ja purjeita.

Merimiesten tyytymättömyyttä lisäsi se, etteivät he olleet voineet lainkaan käydä kauppaa. Mitenpä he olisivat tohtineet sellaisella säällä yrittää maihin ja levittää tavaroita rannalle harjoittaakseen vaihtokauppaa? Päinvastoin, heidän oli täytynyt, heti kun näkivät rannikon sukeltavan esiin raskaan harmaasta sadeverhosta, joka taukoamatta oli ympäröinyt heitä, kääntää ulommas merelle välttääkseen kuohuvan vaahdon kaartamia kareja. Kerran yöllä, ajauduttuaan matalikolle, heidän oli täytynyt heittää puolet lastista mereen. Ja loppuja he tuskin tohtivat ajatellakaan, sillä olihan syytä pelätä, että laivaa lakkaamatta huuhdelleet hyökyaallot olivat ne kokonaan turmelleet.

Totisesti ei SilviuS AntoniuS näyttänyt olevan mies, jolla on merionnea. SilviuS AntoniuS oli näet yhä elossa, hän ei ollutkaan hukuttautunut. Mahdoton yrittää selittää, miksi hän pidensi elämänsä, joka ei viime aikoina suinkaan voinut olla mieluisampaa kuin silloin, jolloin hän päätti sen lopettaa. Ehkä hän oli toivonut meren tempaavan hänet saaliikseen hänen itsensä tarvitsematta

lainkaan puuttua asiaan. Ehkei hän enää rakastanutkaan tuota vihasena ärjyvää merta, ehkä hän oli päättänyt kuolla marmorisen kylpyaltaansa vihreän välkkyvään, hyvätuoksuiseen veteen.

Mutta jos Galenus ja tämän miehet olisivat tienneet, mistä syystä nuori Poppius oli tullut laivaan, he olisivat aivan varmaan katkerasti valittaneet, ettei hän pannut aikomustaan täytäntöön, sillä kaikki olivat vakuuttuneet siitä, että juuri hänen mukanaolonsa oli syynä vastoinkäymisiin. Monena pimeänä yönä Galenus oli pelännyt merimiesten voivan käydä laivanomistajan pojan kimppuun ja heittää hänet mereen. Useat kertoivat nähneensä mustia käsiä kurottautuvan vedestä tavoittamaan alusta. Eikä tarvinnut, niin arveltiin, heittää arpaa laivamiesten kesken, jotta olisi löytynyt se, jota nuo kädet himoitsivat temmatakseen syvyyteen. Sekä laivuri että miehistö osoittivat Silvius Antoniukselle sen harvinaisen suuren kunnian, että uskoivat kaikkien myrskyjen vinkuvan ilmassa ja myllertävän merta hänen vuokseen.

Jos Silvius Antonius olisi tuona aikana käyttäytynyt kuin mies ja osaltaan puuttunut työhön ja toimiin, olisi ehkä joku matkatovereista säälinyt häntä onnettomana, joka oli joutunut jumalien vihan alaiseksi. Mutta nuorukainen ei älynnyt hankkia miesten myötätuntoa. Hän ei ajatellut muuta, kuin missä oli parhaiten tuulensuojassa, ja etsi lastin joukosta parhaita turkiksia ja peitteitä kylmän varalta.

Mutta yks'kaks' kaikki valitukset hänen mukanaolostaan loppuivat. Heti saatuaan kolmisoudun ajetuksi kariseen saaristoon myrsky oli lakannut riehumasta. Se oli kuin paimenkoira, joka herkeää haukkumasta ja pysyttelee ääneti nähdessään lauman olevan oikealla tolalla navettaan menossa. Raskaat pilviröykkiöt vyöryivät taivaanrannan taa. Aurinko pilkisti esiin. Ensi kertaa koko matkalla laivaväki tunsu kesän ihanuuden leviävän yli luonnon. Myrskyjen ajelempiin miehiin vaikuttivat auringonpaiste ja lämpö melkein päihdyttävästi. Nyt he eivät kaivanneet lepoa eikä unta, vaan tunsivat itsensä iloisiksi kuin huomenhilpeät lapset. Toivo virisi jälleen. He otaksuivat tapaavansa epäluokisten kalliosaarten takana suuren mantereen. He odottivat tapaavansa ihmisiä – kukapa tietää! Täällä oudolla rannikolla, missä ei ehkä ennen ollut käynyt roomalaisia laivoja, heidän tavaroillaan olisi ehkä hyväkin menekki. Heidän onnistuisi ehkä loppujen lopuksi tehdä hyvät vaihtokaupat ja saada laivan ruuma täyteen suuria karhun- ja hirventaljoja, valkeaa vahaa ja kullankimmeltävää meripihkaa. Kolmisoudun yhä etsiessä tietä luotojen ja karien lomitse, jotka kasvoivat yhä korkeammiksi, uhkuvan vihreiksi metsäisiksi saariksi, miehet kävivät koristamaan alusta, jotta se herättäisi barbaarien huomiota. Laiva, joka ilman koristeitakin oli mitä ihanin ihmiskäteen aikaansaannos, kellui kohta laineilla kilpaillen loistossa korkeasulkaisimpienkin lintujen kanssa. Äsken vielä se oli ollut melkein tuuliajolla ja myrskyn runtelemana, nyt sen mastossa oli kultainen salko ja suurenmoiset purppurareunaiset purjeet. Keulassa oli säihkyvä Neptunuksen kuva ja perässä värikäs silkkikankainen telta. Eivätkä merimiehet tietenkään unohtaneet verhota laivankylkiä matoilla, joiden riippuvat ripsut viistivät vedenpintaa, ja kietoa raskaisiin airoihin kultanauhoja.

Eikä laivaväki tietenkään jättänyt ylleen suolaisen meriveden läpikostuttamia vaatteita, joita he olivat käyttäneet matkalla ja joita myrskyt ja aaltojen pärskeet olivat parhaansa mukaan yrittäneet kuluttaa ryysyiksi. He pukeutuivat valkoisiin pukuihin, kietoivat uumilleen purppuravyön ja kiinnittivät tukkaansa välkkyviä renkaita.

Silvius Antoniuskin virkosi velttoudestaan. Tuntui siltä, kuin hän olisi ollut hyvillään, kun vihdoinkin saattoi ryhtyä sellaiseen, mitä hän ymmärsi. Hän ajellutti partansa, leikkuutti tukkinsa ja hierotutti koko ruumiinsa tuoksuvilla öljyillä. Sitten hän otti ylleen pitkäliepeisen puvun, kiinnitti hartioilleen viitan, laski hiuksilleen leveän kultarenkaan ja valitsi Galenuksen antamasta isosta korulippaasta sormuksia ja rannerenkaita, kaulaketjuja ja kultaisen vyön. Sonnustauduttuaan valmiiksi hän veti silkkitelan purppuraverhot syrjään ja asettui matalalle lepovuoteelle telan aukon kohdalle, jotta rannikon asukkaat näkisivät hänet.

Näiden valmistelujen aikana laiva oli viilettänyt yhä soukempia salmia, ja viimein merimiehet huomasivat joudutun joen suuhun. Oli jo tultu makeaan veteen. Aluksen kahden puolen levisi yhtenäinen manner.

Kolmisoutu lipui hiljalleen joen kimmeltelevää pintaa. Ilma oli mitä ihanin, koko luonto säteilevän tyyni. Mutta miten viehättävästi upea kauppa-alus elähdyttikään tuota suurta autiutta ja jylhyyttä!

Joen kummallakin rannalla kasvoi korkeaa, sankkaa aarniometsää. Synkänvihreät havupuut olivat tunkeutuneet aivan vesipihiin. Iäti, lakkaamatta virtaava vesi oli uurtanut mullan pois niiden juurien välistä, ja vielä enemmän kuin ikivanhat puut herättivät merimiehissä kunnioitusta nuo paljaat juuret, jotka olivat kuin jättiläisten suunnattomia jäseniä. Täällä ei, niin he ajattelivat, ihmisen ikinä onnistu kasvattaa viljaa, milloinkaan ei tänne raivata sijaa kaupungille, ei edes maataloille. Noiden teräsenkoviin juurten verkothan ovat punoutuneet toisiinsa silmäkantamattomiin. Jo se seikka tekee metsän vallan ikuiseksi, muuttumattomaksi.

Jokivarsilla oli puita niin tiheässä ja niiden oksat niin takertuneet toisiinsa kiinni, että ne muodostivat kahden puolen lujan, läpäisemättömän muurin. Nuo pistävistä neulasista muodostuneet muurit olivat niin lujat ja korkeat, ettei linnoitettu kaupunki olisi voinut toivoa mahtavampaa suojavarustusta.

Mutta siellä täällä oli havumuurissa sentään aukkoja. Niitä oli polkujen kohdalla, joita eläimet käyttivät käydessään joella juomassa. Noista aukoista muukalaiset saattoivat silmäillä metsän sisään. He eivät olleet koskaan nähneet mitään tuontapaista. Paisteettomassa hämärässä kasvoi puita, joiden runko oli paksumpi kuin Roomassa portinpielissä kohoavat tornit. Siellä oli suunnattomana ryteikkönä määrättömästi puita, jotka taistelivat valosta ja ilmasta. Ne tunkivat toistensa päälle ja kamppailivat keskenään, heikoimmat ruhjoutuivat ja painuivat lähtemättömästi toisiinsa kiinni. Ne taistelivat ja kilpailivat kuin olisivat olleet eläviä ihmisiä. Mutta laivaväki tuumi, että jos tuossa puiden maailmassa liikkui eläimiä tai kuljeksi ihmisiä, näiden täytyi tunkeutua eteenpäin toisella tavoin kuin roomalaiset tiesivät, sillä koko metsä oli maasta latvoihin saakka yhtenä ainoana jäykistä, havuttomista oksista muodostuneena verkkokudoksena. Noista oksista riippui kyynärän pituisia liehuvia, harmaita naavatupsuja, jotka saivat puut näyttämään pitkätukkaisilta ja – partaisilta peikoilta ja kummituksilta. Mutta niiden juurella oli maankamara lahoavien runkojen peitossa, ja jalka olisi siellä vajonnut mädänneeseen puuhun kuin sulavaan lumeen.

Metsän siimeksestä uhoi tuoksu, joka kaikista laivassa olevista tuntui suloisen huumavalta. Se oli pihkan ja metsähunajan väkevää lemua, johon sekaantui lahoavien runkojen ja punaisten ja keltaisten jättiläissienten tymeää hajua.

Kieltämättä tuo kaikki tuntui tavallaan pelottavalta ja kammottavalta, mutta tuntui myös mieltä ylentävältä tavata luonto kaikessa voimassaan, ennen kuin ihminen oli ennättänyt ruveta rajoittamaan sen valtaa. Ei kestänyt kauan, ennen kuin yksi merimiehistä alkoi hyräillä metsänjumalan hymniä, ja vaistomaisesti koko joukko yhtyi lauluun. He eivät enää odottaneet tapaavansa ihmisiä tässä metsämaailmassa. Heidän sydämensä täyttivät hurskaat ajatukset, he ajattelivat metsänjumalaa ja – neitoja. He tuumivat, että Pan oli, Hellaan metsistä karkotettuna, paennut pohjan perille. Hurskas laulu huulillaan he nyt saapuivat hänen valtakuntaansa.

Aina kun laulu vaikenä, miehet kuulivat metsästä hiljaista soittoa. Korkealla sydänpäivän helteessä puiden latvoissa värisevät neulaset soivat ja lauloivat. Merimiehet keskeyttivät yhä useammin laulunsa kuullakseen, eikö Panin huilu kohta alkaisi kaikua.

Laiva lipui yhä hitaammin soutajien vedellessä airoilla yhä hiljemmin. Merimiehet tähyilivät rannalla kuusten alla kullan vihreänä ja mustanpuhuvana soluvaan veteen. He tähyilivät korkeaan ruo'ikkoon, jonka lehdet värisivät ja kahisivat virran vuolteessa. He olivat sellaisen jännittyneen odotuksen vallassa, että säpsähtivät nähdessään kiitävän sudenkorennon tai huomattessaan valkeita lumpeita, joita hohteli ruo'ikon kauniissa hämyssä.

Ja uudelleen kaikui laulu: »Pan, sa valtiias metsien!» He eivät enää ajatelleetkaan kaupantekoa. He tunsivat olevansa jumalien asuinsijan kynnyksellä. Kaikki maalliset huolet olivat haihtuneet mielestä.

Silloin yht'äkkiä tuollaisen eläinten juomapolun suussa...

Siellä seisoi hirvi, leveäotsainen kuninkaallinen eläin, sarvet tuuheahaaraiset kuin metsä.

Kolmisoutulaivassa tuli haudan hiljaisuus. Aivot painuivat huopaamaan pysähdyttäen aluksen. Silvius Antonius kohottautui purppuravuoteeltaan.

Kaikkien katseet olivat kiintyneet hirviurokseen. He luulivat näkevänsä sen selässä häämöttävän jotakin outoa, mutta metsän pimentoon oli riippuvien oksien lomitse mahdoton nähdä tarkkaan.

Turpa koholla seisoi kuninkaallinen eläin kauan aikaa vainuten kolmisoutua kohti. Lopulta se näytti tajuavan, ettei tuo iso laiva ollut vihamielinen olento. Se astui askelen veteen. Astui toisen. Leveiden sarvien takaa häämötti yhä selvemmin jotakin vaaleaa ja heleää. Olikohan hirviuroksen sarvissa kokonainen liikkuva ruusupensas?

Miehet vetivät airoilla muutaman varovaisen vedon. Kolmisoutu lipui komeaa eläintä kohti. Se siirtyi aivan kuin itsestään lähemmäksi ruo'ikon reunaa.

Hirvi astui hiljaa veteen, tunnusteli varovasti joenpohjaa, jottei tarttuisi kiinni puunjuuriin. Nyt saattoi jo selvästi erottaa sarvien takaa vaalean tukan kehystämät tytönkasvot. Hirven selässä istui tuollainen nymfi, metsänneito, jollaisia merimiehet olivat odottaneet ja uskoivat varmasti olevan tässä alkukantaisessa maailmassa.

Kolmisoudun väki joutui pyhän innostuksen valtaan. Erään Sisiliasta kotoisin olevan miehen mieleen johtui laulu, jota hän oli laulanut lapsena leikkiessään Syrakusan ympäristön kukkaisilla tasangoilla. Hän alkoi hyräillä:

»Oi, Aretusa, sa keskellä kukkain syntynyt nymfi,

Metsien katveessa mi kuutamovalkeena käyt!»

Ja kun nuo myrskyissä karaistuneet miehet tajusivat nuo sanat, he koettivat hillitä ja vaimentaa äänensä rajuilman kaltaista voimaa kerratessaan säettä:

»Oi Aretusa, sa keskellä kukkain syntynyt nymfi!»

Laiva sauvottiin yhä lähemmäs ruo'ikon reunaa. Ei huolittu siitä, että se jo oli pari kertaa karahtanut pohjaan.

Mutta nuori metsänhengetär leikki kuin piilosilla hirven sarvien takana. Hän vuoroin lymysi, vuoroin kurkisteli. Hän ei pysähdyttänyt hirveä, vaan hoputti sitä kauemmas veteen.

Kun korkeajalkainen eläin oli päässyt pari syltä rannasta, ratsastajatar hyväili sitä saadakseen sen pysähtymään. Sitten hän kumartui ottamaan joesta muutamia lumpeita. Ei hän ollut tullut roomalaisia merimiehiä katsomaan.

Silloin Silvius Antonius otti sormestaan sormuksen, huudahti, jolloin nymfi kohotti katseensa, ja heitti sormuksen hänelle.

Nymfi ojensi kätensä ja otti korun kiinni. Hänen silmänsä alkoivat loistaa. Hän ojensi kätensä saadakseen lisää. Silvius Antonius heitti toisen sormuksen.

Haltijatar viskasi äkkiä lumpeet takaisin jokeen ja ajoi hirven kauemmaksi veteen. Aina väliin hän pysähdytti ratsunsa. Silloin Silvius Antonius viskasi taas sormuksen, joka houkutteli metsänneitoa eteenpäin.

Äkkiä tämä näytti kokonaan voittaneen epäilynsä. Hänen poskensa alkoivat hehkua. Hän läheni laivaa houkuttelematta. Vettä oli hirven lapoihin saakka. Se oli ihan laivan partaan kohdalla.

Ja merimiehet jo kumartuivat partaan yli auttaakseen ihanan nymfin laivaan, jos tämä halusi tulla alukseen. Mutta neito ei nähnyt ketään muuta kuin Silvius Antoniuksen, joka seisoi kannella sormuksin ja helmin koristautuneena ja kauniina kuin päivännousu. Ja kun nuori roomalainen huomasi nymfin silmien lepäävän hänessä, hän kurottihe pitemmälle kuin kukaan muu. Toiset huusivat ja varottivat, ettei hänen jalkansa vain luiskahtaisi ja hän putoaisi veteen.

Mutta siitä varotuksesta ei ollut apua. Kuinka kaikki lienee käynytään, tempasiko metsänneito äkkiä Silvius Antoniuksen puoleensa vai miten asia lienee ollutkaan, yks'kaks' nuori mies solahti yli laidan, ennen kuin kukaan ehti ajatellakaan tarttua häneen kiinni.

Silvius Antoniuksella ei ollut kuitenkaan hukkumisen vaaraa. Metsänneito oli ojentanut ruusuisen käsivartensa ja otti hänet vastaan. Nuorukainen tuskin hipaisikaan vedenpintaa. Samassa

silmänräpäyksessä neidon ratsu kääntyi äkkiä, porhalsi rantaan ja katosi metsän uumeniin. Ja äänekkäänä kaikui hurjan ratsastajattaren nauru hänen kiidätessään mukanaan Silviu8 Antoniu8ta.

Galenu8 ja hänen miehensä seisoivat hetken kauhusta jäähmettyneinä. Aivan kuin merellä onnettomuuden sattuessa sukaisivat muutamat vaatteet yltään uidakseen maihin. Mutta Galenu8 pysähdytti heidät.

»Varmastikin tämä on jumalien tahto», sanoi hän. »Sen vuoksi he ajoivat Silviu8 Antoniu8 Poppiu8ksen tuhansien myrskyjen kautta tähän tuntemattomaan maahan. Olkaamme iloisia, kun olemme olleet heidän tahtonsa välikappaleina! Mutta älkäämme myöskään yrittäkö estää sitä tapahtumasta.»

Ja merimiehet tarttuivat kuuliaisina jälleen airoihin ja soutivat jokea ylös, hyräillen hiljaa laulua Aretu8san paosta ja säestäen siten tahdikkaita aironvetojaan.

Kun tämä kertomus nyt on lopussa, pitäisi matkamiehen ymmärtää vanha kivikirjoitus, joka hänelle näytettiin suuren Kungahällan paikalla. Hänen pitäisi nähdä hirvi, jolla on monihaara8iset sarvet, sekä kolmisoutulaiva pitkine airoineen. Ei voi vaatia häntä näkemään Silviu8 Antoniu8 Poppiu8sta ja kaunista aarniometsän kuningatarta, sillä jos tahtoo nähdä myös heidät, täytyy katsella vanhojen sadunkertojien silmillä.

Ja hän ymmärtää senkin, että kivikirjoitus on nuoren roomalaisen omaa tekoa, sen vanha tarina samoin. Silviu8 Antoniu8 opetti sen sanasta sanaan jälkeläisilleen. Hänhän tiesi heitä ilahduttavan sen tiedon, että he polveutuivat maankuuluista roomalaisista.

Mutta tietenkään ei muukalaisen tarvitse uskoa Panin nymfien liikkuneen täällä joenrannalla. Tottahan hän käsittää, että aarniometsässä vaelsi jokin villi heimo ja että hirven ratsastajatar oli noiden köyhien ihmisten kuninkaan tytär. Ja että tyttö ryöstäessään Silviu8 Antoniu8ksen halusi vain tämän koruja, ettei hän ajatellut lainkaan Silviu8 Antoniu8sta itseään, tuskinpa edes tiesi, oliko nuori roomalainen ihminen niinkuin hänkin.

Ja matkamies käsittää, ettei Silviu8 Antoniu8sta enää muistettaisi noilla rannoilla, jos hän olisi yhä edelleen pysynyt entisensälaisena narrina. Hän saa kuulla, miten onnettomuus ja hätä karkaisivat ja terästivät nuoren roomalaisen ja tekivät hänestä miehen sekä että hän villien halveksimasta orjasta kohosi heidän kuninkaakseen. Hän juuri kävi aarniometsään käsiksi tulen ja teräksen voimalla. Hän rakensi ensimmäisen lujaksi salvetun asumuksen. Hän rakensi laivoja ja kasvatti viljaa. Hän laski perustuksen suuren Kungahällan loistolle ja maineelle.

Ja kun matkamies kuulee kaiken tämän, hän katselee seutua iloisemmin kuin ennen. Sillä vaikka kaupungin perusta on muuttunut pelloiksi ja niityiksi eikä joella enää näy purjehtijoita, hän on kuitenkin tämän paikan ansiosta nähnyt näkyjä menneisyydestä ja saanut hengittää unelmien ilmaa.

SIGRID STORRÅDA

Oli kerran ihana kevät. Ja juuri se kevät, jolloin Ruotsin kuningatar Sigríð Storråda oli päättänyt matkustaa Kungahällaan sopiakseen Norjan kuninkaan Olavi Trygvenpojan kanssa heidän aiotusta avioliitostaan.

Oli varsin merkillistä, että Olavi-kuningas halusi omakseen Sigríð-kuningattaren. Tämä oli kylläkin rikas, kaunis ja ylevämielinen, mutta mitä paatunein pakana, jota vastoin Olavi-kuningas oli kristitty eikä ajatellut muuta kuin kirkkojen rakentamista ja kansan pakottamista kasteeseen. Mutta ehkäpä hän ajatteli, että Herra Jumala korkeudessaan käännäyttäisi kuningattaren.

Mutta vielä merkillisempää oli se, että kun Storråda oli

Olavi-kuninkaan sanansaattajalle ilmoittanut aikovansa purjehtia

Kungahällaan niin pian kuin meri oli luonut jään, tuli heti kevät.

Kylmyys ja lumi katosivat, vaikka niihin aikoihin muuten oli tavallisesti täysi talvi.

Kun Storråda puhui, että laivoja oli ruvettava varustamaan kuntoon, jäät katosivat seliltä, niittymaot alkoivat vihannoida, ja vaikka vielä oli pitkälti Marianpäivään, voitiin karja laskea laitumelle.

Kuningattaren laivan soutuessa Itä-Göötanmaan saaristosta Itämerelle kukkuivat käet kallioilla, vaikka oli vielä niin varhainen vuodenaika, että tuskin saattoi toivoa kuulevansa kiurua.

Kaikkialla Storrådan matkan varrella syntyi muuten suuri riemu. Kaikki jättiläiset, joiden oli täytynyt muuttaa pois Norjasta Olavi-kuninkaan hallitusaikana, koska eivät kärsineet kuunnella kirkonkelloja, kapaisivat kallionkielekkeille katsomaan Storrådan purjehtiessa ohi. He raastoivat juurineen maasta nuoria lehtipuita ja huiskuttivat niitä kuningattarelle, ja palatessaan kivipirtteihinsä, missä vaimo istui huolissaan ja kaivaten, he nauroivat sanoessaan: »Älä huoli enää surra, eukko! Nyt Storråda matkustaa Olavi-kuninkaan luo. Nyt saamme pian palata takaisin Norjaan.»

Kuningattaren purjehtiessa Kulla-vuoren ohi kömpi vuorenhaltija ulos luolastaan. Ja hän käski vuoren aueta, niin että kuningatar saattoi nähdä, miten kulta- ja hopeasuonet siellä kulkivat, ja iloita hänen rikkaudestaan.

Storrådan matkatessa ohi Hallannin jokien laski näkki kosket ja putoukset ja ui joen suulle saakka soittamaan harppuaan, niin että laivat karkeloivat laineilla.

Kun hän purjehti Nidingien saariston kohdalla, merenneidot lepäilivät rantakallioilla puhallellen simpukankuoritorviinsa, niin että vesi ryöppysi korkeina vaahtopylväinä.

Mutta tuulen kääntyessä vastaiseksi sukelsi syvyydestä pinnalle ilkeitä tursaita, jotka autoivat Storrådan laivan yli aaltojen. Toiset työnsivät perästä, toiset tarttuivat hampain meriruohoköysiin ja asettuivat hinaamaan kuin hevoset.

Kaikkein hurjimmat viikingit, joita Olavi-kuningas ei kärsinyt maassaan heidän pahuutensa takia, soutivat kuningattaren laivan kimppuun purjeet koottuina ja entrauspiilut ojossa, ryhtyäkseen tappeluun. Mutta tuntiessaan kuningattaren he päästivät hänet rauhassa menemään ja huusivat hänen jälkeensä: »Juomme maljan sinun häittesi kunniaksi, Storråda!»

Kaikki rannikolla asuvat pakanat pinosivat puita kivialttareilleen ja uhrasivat lampaista ja vuohia vanhoille jumalille, jotta nämä auttaisivat Storrådaa matkalla Norjan kuninkaan luo. Kuningattaren purjehtiessa Nordre-jokea ylös ui Ahti laivan kupeelle, ojensi valkean käsivartensa syvyydestä ja ojensi hänelle suuren, kirkkaan helmen. »Käytä tätä», neuvoi Ahti, »että Olavi-kuningas hurmautuu kauneutesi eikä milloinkaan voi unohtaa sinua.» Päästyään kappaleen matkaa jokea ylös kuningatar kuuli niin kovaa kolinaa ja pauhua, että arveli lähestyttävän vesiputousta. Kuta pitemmälle hän ehti, sitä kovemmaksi kävi kohu ja häly, ja vihdoinkin hän arveli joutuvansa keskelle suurta taistelua.

Mutta soudettuaan Gullön ohi ja käännettyään leveään poukamaan Storråda näki suuren Kungahällan joen rannalla.

Kaupunki oli niin suuri, että virran partaalla oli taloja silmäkantamattomiin toinen toisensa vieressä. Ne olivat kaikki isoja ja hyvin rakennettuja, ympärillä lukuisat ulkorakennukset. Harmaiden hirsiseinien välitse ujui kaitoja kujia joenrantaan, tupien edustalla levisivät avarat pihamaat, ja joka talosta johti hyvin tallattu polku omaan venetalaaseen ja omalle laiturille. Storråda käski soutajia liikuttamaan airoja hitaammin. Hän seisoi korkealla laivan perässä katsellen rannalle. »Enpä ole milloinkaan nähnyt moista», puheli hän.

Nyt hän huomasi, että hänen kuulemansa kova kohu ja melu syntyi vain kaikesta siitä työstä, joka Kungahällassa oli keväisin käynnissä laivoja varustettaessa pitkille matkoille.

Hän kuuli seppien takovan raskailla moukareilla, leipäkaulimet kolisivat leipomotuvissa, rakennuslankkuja lastattiin kumiseviin, raskaisiin aluksiin, nuoret miehet kuorivat mastopuita ja höyläsivät leveitä aironlapoja.

Hän näki paljon vihreitä pihamaita, missä tytöt punoivat merenkulkijoille köysiä ja ikämiehet istuivat neula kädessä paikkaamassa vanhoja sarkapurjeita.

Hän näki veneentekijöiden tervaavan uusia veneitä. Nauvoja iskettiin lujiin tammilankkuihin. Talaista työnnettiin alusten rungot ulos tilkittäviksi. Vanhoja laivoja koristettiin vastamaalatuin lohikäärmeenkuvin. Tavaroita lastattiin aluksiin, kiireessä sanottiin jäähyväisiä, täyteen sullottuja raskaita laiva-arkkuja kannettiin aluksiin.

Laivat, jotka jo olivat valmiina, lähtivät rannasta. Storråda näki niiden, joita soudettiin jokea ylös vastavirtaan, kuljettavan raskaita silli- ja suolalasteja; mutta niissä, jotka suuntasivat kulkunsa länttä kohti aavalle merelle, oli lastia pitkän matkaa mastoa ylöspäin: kallisarvoista tammipuuta, vuotia ja nahkoja.

Nähdessään tuon kaiken kuningatar hymyili iloisissaan. Hän sanoi kernaasti menevänsä Olavikuninkaalle saadakseen hallita ja vallita tällaista kaupunkia.

Storråda souti kuninkaankartanon laituriiin. Siellä Olavi-kuningas oli häntä vastassa, ja kun kuningatar käveli kuningasta kohti, hän näytti kuninkaasta kauneimmalta naiselta mitä hän ikinä oli kohdannut.

He menivät sitten yhdessä kuninkaankartanoon, ja heidän kesken vallitsi suuri yksimielisyys ja ystävyys. Ja kun heidän piti käydä aterioimaan, Storråda hymyili ja laski kuninkaan kanssa leikkiä koko ajan, kun piispa luki ruokarukousta. Ja kuningaskin hymyili ja puheli, koska näki sen miellyttävän Storrådaa.

Kun ateria oli lopussa ja kaikki panivat kädet ristiin kuunnellakseen piispan rukousta, Storråda alkoi kertoa kuninkaalle rikkauksistaan. Hän puhui niistä koko rukouksen ajan. Ja kuningas kuunteli Storrådaa, mutta ei piispaa.

Kuningas asetti Storrådan kunniaistuimelle ja istuutui itse tämän jalkain juureen. Ja Storråda kertoi poltattaneensa kartanoineen päivineen kaksi pikkukuningasta, jotka olivat rohjenneet kosia häntä. Ja kuningas ilostui ja ajatteli, että niin sietikin käydä kaikkien pikkukuninkaiden, jotka rohkenivat kosia Storrådan kaltaista naista.

Kun kellot soivat iltamessuun, kuningas nousi mennäkseen tapansa mukaan Mariankirkkoon rukoilemaan. Mutta silloin Storråda kutsutti runolaulajansa, ja tämä lauloi runon Brynhildistä, joka surmautti Sigurd Fafnesbanen. Eikä Olavi-kuningas mennyt kirkkoon, vaan jäi katsomaan Storrådan mahtavia silmiä, ja hän huomasi, miten tuuheina tämän mustat kulmakarvat kaareutuivat. Silloin hän ymmärsi, että Storråda itse oli Brynhild ja surmauttaisi hänet, jos hän pettäisi tämän. Kuningas ajatteli myös, että Storrådassa oli naista vaikka poltattamaan itsensä roviolla yhdessä hänen kanssaan. Pappien messutessa ja rukoillessa Kungahällan Mariankirkossa Olavi-kuningas istui vain kuningattaren jalkojen juuressa ajatellen itsekseen, että hän tahtois ratsastaa Valhallaan Storråda edessään hevosen selässä.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.